

Øvre Sund

Beliggenhet

Kulturmiljøet Øvre Sund befinner seg på begge sider av Drammenselva i tilknytning til gatene Øvre Storgata, Øvre Sund og Strømsgata på nordsiden og Sundhauggata, Nedre Eikervei og Grensegata på sørsiden.

Nasjonale interesser

Det knytter seg nasjonale interesser til kulturmiljøet av arkitektoniske-, handels- og samferdselshistoriske grunner.

Kulturmiljøet rundt Øvre Sund representerer et selvgrodd bygningsmiljø fra tidlig 1800-tall, fra tiden før industrialiseringen og innføringen av nasjonale byggebestemmelser. Kulturmiljøet formidler i dag samferdsels- og handelshistorie. Kulturmiljøet innehar kunnskaps- og opplevelsesverdier knyttet til områdets trehusarkitektur fra Biedermeier-perioden, det selvgrodde bebyggelsesmønsteret og tilknytningen til Drammenselva.

Beskrivelse

Sentret i kjøpstaden Bragernes lå mellom Øvre Sund og dagens Gamle Kirkeplass. Den øvre delen av sentrum brant i 1838, men da mange betydelige kjøpmenn hadde tilhold her ble området raskt bygget opp igjen, og husene langs Øvre Storgate fikk en enhetlig utforming preget av sen-empirens stiluttrykk. Kulturmiljøet er den dag i dag en god representant for den såkalte Biedermeier-perioden i norsk trehusarkitektur.

Den gamle Kongevei fra Christiania kom ned til elva der Strømsgata ligger i dag, i området som er kalt Øvre Sund. Navnet Øvre Sund ble først tatt i bruk på 1800-tallet og er det man kalte denne elvestrekningen som var det vanlige overfartsstedet over Drammenselva. Dette stedet ble brukt på grunn av den korte avstanden over elva, mellom Sundhauggata på sydbredden og Øvre Sund/Strømsgata på nordbredden. Fra middelalderen oppstod her et ferjested som ble i kontinuerlig bruk frem til at ferjevirkksomheten ble nedlagt i 1955. Det kan nevnes at overfarten på 1940-tallet var begrenset til arbeidere som skulle til og fra arbeid på Grønland. Senere industriutvikling med nye krav til kaideboder og etablering av jernbane førte utviklingen til andre bydeler og gjorde at området rundt Øvre Sund ble i stor grad liggende urørt.

Områdestrukturen preges av et selvgrodd bebyggelsesmønster, formet ut fra en bytradisjon som ikke er påvirket av de senere nasjonale byggebestemmelsene, siden den første bygningsloven for hele landet kom først i 1845. Området har velbevarte handelsgårder mot gate og uthus og sjøboder innover på eiendommen som sammen utgjør et helhetlig bygningsmiljø som fortsatt relaterer seg til Drammenselva. Her finnes der strandsoner med det opprinnelige elveløp, gamle kaifronter og brygger som stammer fra den førindustrialiserte kjøpstaden.

Faglige råd for forvaltning

Generelle råd

Med etterfølgende faglige råd er målet å styrke kompetansen om på hvilken måte de kulturhistoriske og arkitektoniske verdiene kan sikres og videreføres i forvaltning av kulturmiljøet.

Områdets verneverdier forutsettes sikret i kommunale planer og hensynet til viktige enkeltbygg, kulturminner, kulturmiljøer og kulturlag ivaretatt i plan- og byggesaker.

Landskapsnivå

- Utbygging og utfylling av sjø- og havneområder som visuelt og funksjonelt skiller den historiske byen fra sjøen skal unngås.
- Elveløpet med sidearealer og elvestryk skal bevares.
- Gateløp som er åpne mot sjøen skal ikke lukkes igjen.
- Innen området skal terreng og vegetasjon bevares og eksisterende naturtyper skal ivaretas.
- Innenfor området skal eksisterende stedegen vegetasjon ivaretas.
- Tak skal vurderes som del av byens taklandskap og behandles som en del av tiltakets samlede arkitektoniske uttrykk. Ved eventuelle nybygg og ombygginger skal tekniske anlegg, som heisoppbygg og ventilasjonsanlegg m.m., integreres i den arkitektoniske utformingen.
- Ethvert tiltak innenfor kulturmiljøet skal ha gode visuelle kvaliteter både i seg selv, i forhold til tiltakets funksjon, og dets bygde og naturlige omgivelser og plassering.

Områdenivå

- Ved brann eller annen uopprettelig skade bør ny bebyggelse gjenoppbygges som rekonstruksjoner på dokumentert grunnlag.
- I tilstøtende randområder skal nye tiltak ikke redusere opplevels- eller bruksverdien knyttet til det historiske bymiljøet.
- Utfylling av tomtearealer anses som uheldig tiltak som svekker lesbarheten og opplevelsen av det historiske bebyggelsesmønsteret.
- I området skal historiske bygningshøyder og gesimshøyder være førende for eventuelle nybygg. Den historiske bebyggelsens karakteristiske volum med skala og proporsjoner, samt plassering av bygninger skal videreføres ved nye tiltak.
- Eiendoms- og tomtestruktur skal gi føringer for den prinsipielle bebyggelsesstrukturen. Der den historiske tomtestrukturen slås sammen er det viktig at den uttrykker seg i fasadenes inndeling og rytme.
- Gater og smug skal ikke bygges igjen da dette vil forringe området historiske karakter og lesbarhet.

Bygningsnivå

- Ved vedlikehold og utbedring skal kulturhistoriske og arkitektoniske verdier som knytter seg til de historiske byggenes detaljer bevares, derav material- og fargebruk, dør- og vindusutforming og øvrige bygningsdetaljer. Originale bygningsdeler skal bevares, dersom disse er tapt skal de rekonstrueres etter historiske forbilder.
- Riving av trehus skal unngås.

- Stedegen byggeskikk og håndverkstradisjon skal opprettholdes og videreføres ved eventuelle nye tiltak, herunder endringer, til-, på- og nybygg. Ved eventuell oppføring av tilbygg skal tilpasses eksisterende bebyggelse og underordnes denne.
- Der det er gjennomført uheldige tiltak som har svekket kulturmiljøets egenart bør det gjennomføres byreparasjon i form av tilbakeføring og gjenoppbygging som viderefører den lokale byggeskikken.
- Den historiske fargepaletten skal videreføres, eventuelt tilbakeføres på dokumentert grunnlag.

Møbleringsnivå

- Eksisterende elementer som er karakteristiske for området skal bevares eller tilbakeføres. Utbedring skal skje ved bruk av tradisjonelle materialer og teknikker.
- Eksisterende gatebelegg, gatemøblering og elementer som er karakteristiske for området skal bevares eller tilbakeføres. Utbedring skal skje ved bruk av tradisjonelle materialer og teknikker.
- Tekniske innretninger, herunder også skilt og reklame, skal gis en diskret utforming og ha en plassering, materialbruk og fargevalg som harmonerer med områdets karakter.